

SAPERE AU!

Katalog uporov zoper neoliberalno demontažo univerze v letu 2009 ali zapis o razkroju univerzitetnega polja, kritičnega akademskega habitusa in o preprečevanju znanosti v imenu znanosti

Taja Kramberger

Univerza ni prostor kar tako, ampak je strukturiran in partikularen prostor, z Bourdieujem bi mu rekli »polje« (*champ*), v katerem vladajo določene sile in zakonitosti, ki jih mora oseba, ki vanj stopi in ki v njem deluje poznati, jih upoštevati in spoštovati. V tem univerzitetnem oz. akademskem prostoru, ki je obenem realen, mentalen in simbolen, ne veljajo in nikdar – razen v totalitarnih sistemih (nemške univerze v Tretjem rajhu so zgovoren primer) - niso veljale **tržne** (komercialna uspešnost, lukrativnost itn.), **borzne** (razna kotiranja publikacij ali posameznikov/posameznic, hipoteke na angažmaje, špekulacije pri podeljevanju raziskovalnih šifer ali nazivov itn.), **kvantifikacijske** (točkovanja, merila numeričnosti, teror forme, informacijska premoč dobro informiranih tepcev, ki jim Adorno in Horkheimer pravita »bebava kunštost« itn.) in **menežerske zakonitosti** (hipertrofirana skrb za zunanjo podobo, medijsko moderiranje, povečevanje poslovnosti in poslovnih pravil, uporaba univerzitetnih kolegic in kolegov za lobiranje v državnih komisijah, odborih, političnih in gospodarskih telesih, množenje »prostovoljnih« neplačanih zadolžitev in funkcij za predavatelje in predavateljice v imenu »solidarnosti«, »lojalnosti« itn.). Te psevdoekonomske in psevdoetične kategorije je univerzitetnemu polju v deželah z intelektualno šibkimi in državljansko nesubjektiviranimi agensi uspela podtakniti agresivna neoliberalna politika (tako desnice kakor leve), oprta na prisilno amerikanizacijo/globalizacijo sveta. Elaboriranja specifičnih vsebin in konceptov, izdelovanja znanstvenih orodij, diskusija in polemika z javno argumentacijo, sožitje različnih perspektiv in pristopov, zagotavljanje akademske svobode in kritičnosti, ki so od nekdanj bili temeljni za univerzitetno polje, se v tako zastavljenem dispozitivu umikajo v ozadje ali so celo izrinjeni iz polja, ki jih je bilo vzpostavilo kot svoje primarne sestavine. Vizija neskončne eksploatacije ljudi – med njimi zlasti dveh skupin: intelektualcev/intelektualk in nemočnega delavskega razreda – je v Slovenijo prodrla pred slabim desetletjem in v njej seveda, ker je v Sloveniji vsaj od 19. stoletja visceralni antiintelektualizem prevladujoča sestavina izobraževanja, ki nadomešča (in ovira) dejansko znanstveno spoznavanje in socialno navzočnost znanosti, obenem pa se odlično ujema z neoliberalno perspektivo izkoriščanja nemočnih in neizobraženih ljudi in generalizirane venalnosti predmetov in oseb, ni naletela na odpor, ki je strukturna reakcija avtonomnega univerzitetnega polja v bolj diferenciranih multikulturnih družbah. Tako smo priča strahoviti, spontani in nezamejeni rušilni transformaciji univerze v režimu servilno ustanovo, ki ima z akademsko vokacijo vse manj skupnega. Neomejeno izkoriščanje in zastraševanje znanstvenic in znanstvenikov je kontanimiralo (zastripilo) akademski prostor, ki bi se moral, če kaj velja, temu postaviti po robu. Ker je molk slovenskih medijev o zadevah, ki so ključne za prihodnost univerze in s tem znanosti in sploh povezujejo univerzo in znanost z usodo družbe, zlohoten molk in način delovanja opresivnih režimov (tak je bil, denimo, molk portugalskih medijev v času Salazarja o uspehih republikancev v Španiji, molk medijev v času Franca o sleherni kritiki oblasti, pregon intelektualcev in molk medijev o tem v Čilu v času Pinocheta itn.), bom v prispevku poleg nekaj teoretskih iztočnic za boljše razumevanje predstavljenega, skušala podati katalog uporov, bodisi študentskih bodisi profesorskih (včasih delujejo tudi oboji skupaj), ki so se dogajali na nekaterih univerzah po svetu v letu 2009.